

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет природничих наук

Кафедра біології та екології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Виникнення і еволюція людини

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №4 від "31" жовтня 2024 р.

Розробник
Андрій ЗАМОРОКА
к.б.н., доц.

м. Івано-Франківськ – 2024

Зміст

1. Загальна інформація	3
2. Опис дисципліни	3
3. Структура курсу.....	4
4. Система оцінювання курсу	5
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу	6
6. Ресурсне забезпечення.....	6
7. Контактна інформація	8
8. Політика навчальної дисципліни.....	8

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Виникнення і еволюція людини
Освітня програма	Усі (загальноуніверситетська дисципліна)
Спеціалізація (за наявності)	–
Спеціальність	Усі (загальноуніверситетська дисципліна)
Галузь знань	Усі (загальноуніверситетська дисципліна)
Освітній рівень	Бакалавр
Статус дисципліни	Вибіркова
Курс / семестр	II курс / IV семестр
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 16 год. Практичні заняття – 14 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	Українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pro

2. Опис дисципліни

Мета та цілі курсу

"Виникнення і еволюція людини" – вибіркова навчальна дисципліна, що вивчається з метою набуття спеціальних теоретичних знань, спрямованих на формування компетентностей для розуміння науково обґрунтованих концепцій виникнення і походження людини.

Мета викладання дисципліни "Виникнення і еволюція людини" полягає у підготовці освічених фахівців, шляхом формування широкого кругозору та розуміння цілісної картини світу у динаміці його розвитку і сучасних візіях, спрямованих на формування професійних компетентностей. Дисципліна виконує світоглядну функцію.

Цілі курсу з дисципліни "Виникнення і еволюція людини" передбачають набуття здобувачами критично необхідних знань для розвитку професійних компетенцій та формування ціннісних засад пізнання.

Компетентності

ІК01 – Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі біології при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування законів, теорій та методів біологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК04 – Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК05 – Здатність спілкуватися державною мовою як усно так і письмово.

ЗК07 – Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08 – Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

СК02 – Здатність демонструвати базові теоретичні знання в галузі біологічних наук та на межі предметних галузей.

СК05 – Здатність до критичного осмислення новітніх розробок у галузі біології і професійній діяльності.

СК11 – Здатність опрацьовувати джерела інформації і представляти власні результати досліджень англійською мовою.

Програмні результати навчання

ПР04 – Спілкуватися усно і письмово з професійних питань з використанням наукових термінів, прийнятих у фаховому середовищі, державною та іноземною мовами.

ПР05 – Демонструвати навички оцінювання непередбачуваних біологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення

ПР07 – Володіти прийомами самоосвіти і самовдосконалення. Уміти проектувати траєкторію професійного росту й особистого розвитку, застосовуючи набуті знання.

ПР08 – Знати та розуміти основні терміни, концепції, теорії і закони в галузі біологічних наук і на межі предметних галузей.

ПР13 – Знати механізми збереження, реалізації та передачі генетичної інформації та їхнє значення в еволюційних процесах.

ПР17 – Розуміти роль еволюційної ідеї органічного світу.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Примати – початок історії	Динозаври, гризуни і примати. Крейдове вимирання, розпад Гондвани і еволюція приматів. Сучасні примати. Ідея людини і мавпи – від лорда Монбоддо до Ернста Геккеля. Сучані докази спільного походження людей і решти приматів.	Творче завдання (есе), розбір кейсів, спеціальна дискусія
2.	Африка – прабатьківщина людей	Людський рід бере початок у Східній Африці. Ранні представники племені гомінінів. Парантропи і вегетаріанство – глуха гілка еволюції. Австралопітеки – предтечі людини. Людські технології з'явилися задовго до самої людини.	Творче завдання (есе), розбір кейсів, спеціальна дискусія, тестові завдання
3.	Перше розселення з Африки	Втрата Едемського Саду. Манівці людини випростаної: один вид чи багато. Людина рудольфійська,	Творче завдання (презентація),

		грузинська, працююча – лише варіації чи різні види? Мавпячі війни і хвилі еволюції.	розбір кейсів, спеціальна дискусія, тестові завдання
4.	Виникнення сучасної людини	І знову Африка! Хто предок людини розумної? Ранні примітивні люди розумні. Перехід до пізніх примітивних людей розумних. Виникнення сучасних людей розумних. Чому люди сучасного типу довго не покидали Африку?	Творче завдання (презентація), розбір кейсів, спеціальна дискусія, тестові завдання
5.	Колоністи і мандрівники – розселення сучасних людей по Землі	Другий вихід з Африки. Колонізація Азії, Австралії та Океанії. Вторгнення в Європу. Перша колонізація Америки.	Творче завдання (презентація), розбір кейсів, спеціальна дискусія, тестові завдання
6.	Про що розповідають <u>гени</u> ?	Дві історії: жіноча із мітохондрієвої ДНК та чоловіча з Y-хромосоми. Відшукування чорношкірих Адама і Єви. Секс і вбивства – неандертальські гени у людей. Боротьба за сонце: виникнення білої шкіри та засвоєння молока.	Творче завдання (презентація), розбір кейсів, спеціальна дискусія, тестові завдання
7.	Чи продовжує людина еволюціонувати і що далі?	Надгрібки на цвинтарях – оптимістична історія про те, як люди зупинили природний добір. Еволюція неблаганна: онкологія і пандемії на службі природного добору. Чи можливе безсмертя? Стрімголов до технологічної сингулярності.	Творче завдання (презентація), розбір кейсів, спеціальна дискусія, тестові завдання

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	–
Практичні заняття	40

Самостійна робота	10
Заліковий проєкт	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

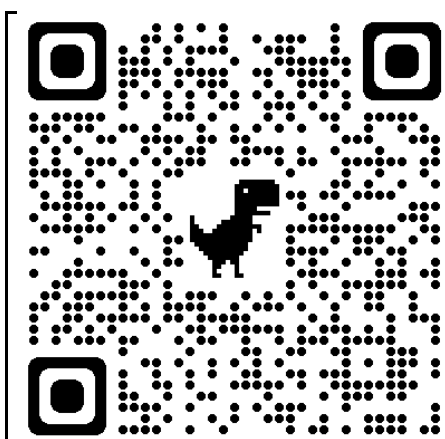
Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Разом	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17		
Лекції																			—
Практичні заняття			10			10						10			10				40
Самостійна робота									10										10
Заліковий проєкт																		50	50
Всього за тиждень									10									50	100

Примітка: не рекомендується на один тиждень планувати кілька форм контролю.

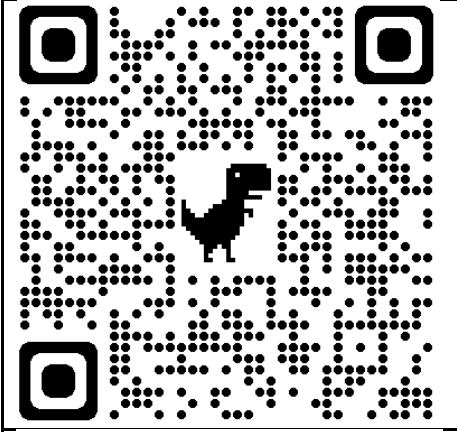

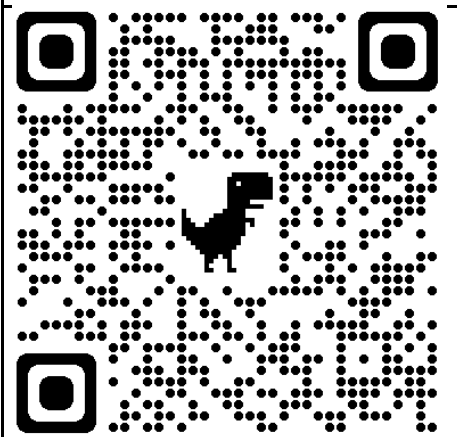
6. Ресурсне забезпечення

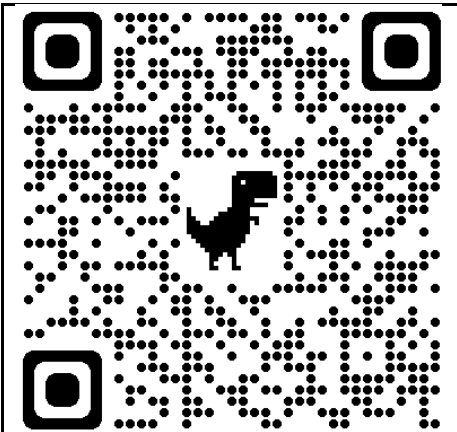
Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедійні презентації (лептоп, проєктор).
-----------------------------------	---

Література:

The origins of modern humans : biology reconsidered. – 2. [edition] / editors, Fred H. Smith, James C. M. Ahem. (2013)

	<p>Ackermann, R.R., Mackay, A. & Arnold, M.L. The Hybrid Origin of “Modern” Humans. <i>Evol Biol</i> 43, 1–11 (2016). https://doi.org/10.1007/s11692-015-9348-1</p>
	<p>Timeline of human evolution (2023)</p>
	<p>Foley RA, Martin L, Mirazo'n Lahr M, Stringer C. 2016 Major transitions in human evolution. <i>Phil. Trans. R. Soc. B</i> 371: 20150229. http://dx.doi.org/10.1098/rstb.2015.0229</p>
	<p>Заморока А.М. Антропогенізація – п’яти кути еволюційних чотирикутників. <i>Станіславівський натураліст. Звернення</i> 2023: http://www.naturalist.if.ua/?p=1430</p>

	<p>Заморока А.М. Предки людини випрямились 3,6 мільйони років тому. Станіславівський натураліст. Звернення 2023: http://www.naturalist.if.ua/?p=3494</p>
	<p>Заморока А.М. Еволюційна революція або як рід людський втратив своїх предків. Станіславівський натураліст. Звернення 2023: http://www.naturalist.if.ua/?p=5776</p>

7. Контактна інформація

Кафедра	Назва, адреса, кабінет, телефон, сайт, електронна адреса
Викладач (і) Гостьові лектори	Андрій Заморока, к.б.н., доц
Контактна інформація викладача	andrew.zamoroka@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	<p>Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника прагне створити середовище, яке сприяє навчанню, науковій роботі, впровадженню інновацій, інтелектуальному розвитку студентів і працівників, підтримці особливої академічної культури взаємовідносин. У цій канві політика дисципліни "Виникнення і еволюція людини" спрямована на дотримання академічної доброчесності зі сторони викладача і студентів, які включають основні принципи: особистого прикладу; відповідальності;</p>
--------------------------	--

	<p>справедливості; сміливості; академічної свободи; взаємоповаги; прозорості; взаємної довіри; партнерства та взаємодопомоги; компетентності й професіоналізму; безпеки та добробуту; законності.</p> <p>Дотримання правил поведінки студентів і викладачів, передбачених Кодексом честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №11, від 29 листопада 2017 року).</p>
Пропуски занять (відпрацювання)	<p>Студенти зобов'язані відвідувати заняття, незалежно у якій формі вони проводяться (авдиторно, дистанційно, індивідуальний графік навчання).</p> <p>Систематичні пропуски занять, без поважних на те причин, є підставою для недопущення окремих студентів до складання семестрового контролю.</p> <p>Відпрацювання пропусків без поважних причин дозволяється лише за заявою на ім'я декана і набуття чинності відповідного розпорядження. Пропуски занять за поважних причин, підтверджених документально, відпрацьовуються без попередніх узгоджень.</p>
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	<p>Завдання, які студент виконав пізніше зазначених кінцевих термінів не приймаються і повинні бути відпрацьовані індивідуально.</p> <p>Винятком із цього правила є наявність поважної причини з її документальним підтвердженням.</p>
Невідповідна поведінка під час заняття	<p>Студенти, чия поведінка впродовж одного чи кількох занять не відповідає загальним нормам, встановленим Кодексом честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, можуть бути тимчасово відсторонені від заняття з подальшим</p>

	індивідуальним відпрацюванням у позаурочний час.
Додаткові бали	-
Неформальна освіта	-

Викладач:

Андрій Заморока
Кандидат біологічних наук
доцент

